

Efectes del desenvolupament local a la Terreta

El que aquí explico cal emmarcar-ho dins un context en el temps. El 1996, a l'ajuntament de Tremp, els dirigents decideixen assumir una realitat territorial fruit de l'annexió de diversos municipis els anys setanta i intentar gestionar la totalitat del municipi, el més gran, en extensió, de Catalunya. Des d'una visió àmplia i estratègica s'encarrega un estudi de diagnosi i proposta; i així, un dels documents del *Pla integral de desenvolupament del municipi de Tremp (1996)* ja parla d'aquella banda del municipi que no té una vinculació pròxima a la ciutat, la que està a més de 20 minuts en cotxe. La major part d'aquesta zona del municipi es troba en una altra conca hidrològica, la de la Noguera Ribagorçana, un territori sense cap atenció durant més de vint anys, d'una extensió de 20.000 ha i que conté quinze nuclis, alguns abandonats i amb una densitat de població... envejable?

El 1998 l'ajuntament contracta un tècnic perquè posi en marxa l'Agrupació de Defensa Forestal, que, com en molts ajuntaments de la nostra muntanya, fou creada seguint una inèrcia engegada per l'administració autonòmica per donar respostes a una part de Catalunya que no té res a veure amb la nostra. I per acabar d'omplir van apareixent altres temes: un conveni amb una fundació privada (Fundació Territori i Paisatge, de l'Obra Social de Caixa de Catalunya) per redactar i desenvolupar un pla de gestió d'un espai natural de nova creació (la Terreta); 10.000 ha de forest de titularitat municipal amb una gestió mínima realitzada subsidiàriament pel departament de torn de la Generalitat de



Josep Àngel Alert i Rafel,
Agent d'ocupació i desenvolupament local, àrea de recursos naturals i municipi de l'ajuntament de Tremp

Catalunya, tres àrees privades de caça (24.000 ha), els serveis bàsics dels nuclis, les pistes forestals, el risc d'incendi forestal... En definitiva, tots el temes de gestió fora del límit abans establert (20 minuts).

Més endavant, dins del mateix ajuntament es crea l'àrea de Recursos Naturals i Municipi per assumir les tasques abans descrites i d'altres. I actualment, l'anterior equip, format per dos tècnics i un administratiu, ha quedat integrat en una àrea amb competències molt més àmplies. I ací una primera reflexió: l'ajuntament del terme municipal més gran de Catalunya ha de vincular les tasques de gestió del territori (boscos i pobles) a d'altres purament de gestió urbana i de serveis per poder mantenir les primeres. Segurament el motiu no és perquè no hi hagi prou boscos ni prou pobles.

Quan faig la reflexió de com han anat aquests anys, pel que he viscut a la feina, trobo punts de coincidència amb el que ha passat i està passant al Pirineu i potser al món rural català. La intervenció en un territori *extramurs* (fora de l'àrea metropolitana, a més de 20 minuts) és motivada en la majoria de casos per una situació de pressió i de responsabilitat inexcusable dels dirigents; en algun cas hi ha el convenciment d'alguna persona en allò que fa, però la realitat quotidiana de les nostres grans ciutats els converteixen en croats i finalment els acaben fent veure la *realitat*: que on cal dedicar el màxim d'esforços és on hi ha la gent, i la resta, el just perquè no es queixin.

Després d'anar-hi fent *el just*, al Pirineu, aquests darrers anys en alguns sectors s'està vivint una trempera mai no vista. Això no ho aguanta ni el pirinenc més valent! De ben segur ja hi hem guanyat alguna cosa, i estic convençut que la nova societat pirinenca té potencial per mantenir aquest canvi; però a quin ritme és el que ja no tinc tan clar. Com tampoc no tinc clar que els altres actors mantinguin el ritme d'inversions i que en algun moment algú pugui pensar que quan se'ns va donar l'oportunitat no vam saber aprofitar-la.

Tornem a Tremp. I concretament a la Terreta, la subcomarca del municipi que limita amb l'Aragó, i al projecte de desenvolupament que l'ajuntament hi està realitzant. Si algú establia categories en batejar el Prepirineu com *l'altre Pirineu*, hauria de pensar una nova categoria per a la Terreta i per a aquelles zones que, sense deixar de ser Pirineu, tenen una realitat diferent a les que reben una forta pressió urbanística i de visitants. El desenvolupament de la part més allunyada de la ciutat es basa en la valoració dels recursos naturals: formacions geològiques impressionants com les parets de la serra de Sant Gervàs o els conglomerats montserratins de la serra de Gurb i el Castellet, extenses rouredes planes pocs freqüents al Prepirineu com la d'Aulàs, fagedes i teixedes emblemàtiques per la latitud on es troben, colònies de voltors comuns, trencalossos, aufranyos...

seguint en la mesura del possible un document de gestió redactat i aprovat l'any 2000 (*Pla de gestió de la Terreta*) i dotant d'infraestructures de serveis bàsics i turístiques, i gestionant el patrimoni forestal.

La ruta de la vall dels voltors és el principal producte per vendre i compta amb una senyalització completa, un modest centre de recepció de visitants, un sistema de càmeres amb comandament via ràdio per a l'observació en directe de voltors menjant i al niu, diversos miradors panoràmics i faunístics, i fonts i àrees d'aturada. Complementant això s'ha creat una xarxa de 70 quilòmetres de senders perfectament senyalitzada. Per tant, dues tipologies de turistes ben clares: la gent amb ganes de gaudir de la natura caminant i el turista ornitològic, que està entrant en el nostre país amb força i que ja és una aposta de futur de bona part del Pirineu. Ara és el moment de realitzar una tasca de definició del model que volem i que les administracions supramunicipals hi ajudin establint criteris de qualitat i adaptant models que ja funcionen, a més de les campanyes publicitàries; i en aquests moments em consta que ja s'hi comença a treballar, com en el cas del Pla director del senderime a l'Alt Pirineu Aran (en redacció), alguns encàrrecs del departament de Turisme a la Societat Espanyola d'Ornitologia de material per a la promoció a l'exterior de l'ornitofauna catalana, la creació de l'oficina de turisme ornitològic amb el suport del departament de Medi Ambient i l'aposta del Patronat de Turisme de la diputació de Lleida per a la difusió en una pàgina web dels espais naturals de la província i les espècies d'aus que hi podem trobar.

El ritme de creació d'infraestructures turístiques i la poca difusió del producte ha fet que els visitants s'hagin anat incrementant a la Terreta d'una manera molt suau, fet que ha ajudat els habitants a entendre que l'estratègia de desenvolupament plantejada no representarà canvis sobtats no desitjats en el seu dia a dia. Les diferents activitats organitzades per l'ajuntament relacionades amb temes de conservació, com l'anellament de voltors, el manteniment del punt d'alimentació suplementària, visites d'especialistes..., i les sortides periòdiques a l'espai gratuïtes que realitza la Fundació Territori i Paisatge, obertes al públic en general, han servit també per formar els amfitrions, que ja tenen clar que hi ha gent que fa el que calgui per veure una determinada au.

Sí que és cert que ha estat l'ajuntament de Tremp qui ha liderat i lidera aquesta cursa però l'equip és més gran; a més d'una fundació privada, hem treballat amb departaments de la Generalitat de Catalunya que, com el de Medi Ambient, tenen l'obligació de gestionar espais protegits i compten amb els agents del territori per fer-ho; el de Treball, que veu en la conservació un nou jaciment d'ocupació, o el d'Agricultura, que es veu obligat a destinar diners

europèus a conservació. Hem cercat el paraigua d'una associació que té per objectiu promoure una estratègia de conservació basada en la voluntat, d'un propietari i d'una entitat, de conservar el nostre patrimoni i que cada cop pren més embranzida: la Xarxa de Custòdia del Territori; hem signat acords de custòdia i/o convenis amb entitats conservacionistes i naturalistes de caràcter nacional (SEO Birdlife) i d'altres d'àmbit local, com Lo Trencalòs, i fins i tot amb propietaris particulars.

Per a la dotació dels serveis bàsics l'estratègia no és tan imaginativa. El Pla Únic d'Obres i Serveis de Catalunya aporta un percentatge del finançament de les obres de clavegueram, aigua,, enllumenat...; en definitiva, una quantitat que ve limitada pel grau de cofinançament de l'ajuntament i de la situació política del moment. Alguns departaments obren convocatòries d'ajuts que també ajuden a finançar aquestes inversions en serveis. En el moment de prendre la decisió de quin servei serà objecte de l'ajut també cal buscar un *equilibri*, provocat per la por que els habitants de la capital no entenguin les prioritats bàsiques vers el territori.

Una feina estratègica i de futur és la gestió dels recursos naturals i principalment els forestals. Els aprofitaments de pastures estan destinats exclusivament al gaudi dels veïns, per ajudar a consolidar les explotacions ramaderes del municipi. Els aprofitaments apícoles i els de tòfones són minoritaris i els fusters, inexistents. En canvi, l'aprofitament cinegètic sí que té una certa importància econòmica i sobretot social.

Tremp i la Terreta, com la resta del Pirineu, caminen endavant, i el sender té pujades i baixades, uns paisatges únics, una gent irrepetible... Al segle XXI es pot viure a la muntanya, una muntanya canviant que ens ofereix tants reptes com vulguem. Cal tenir clar, però, que viure a la muntanya requereix una estratègia d'adaptació com qualsevol espècie en qualsevol ecosistema. Per a mi, viure al Pirineu en aquest episodi de la història és una oportunitat i un privilegi.